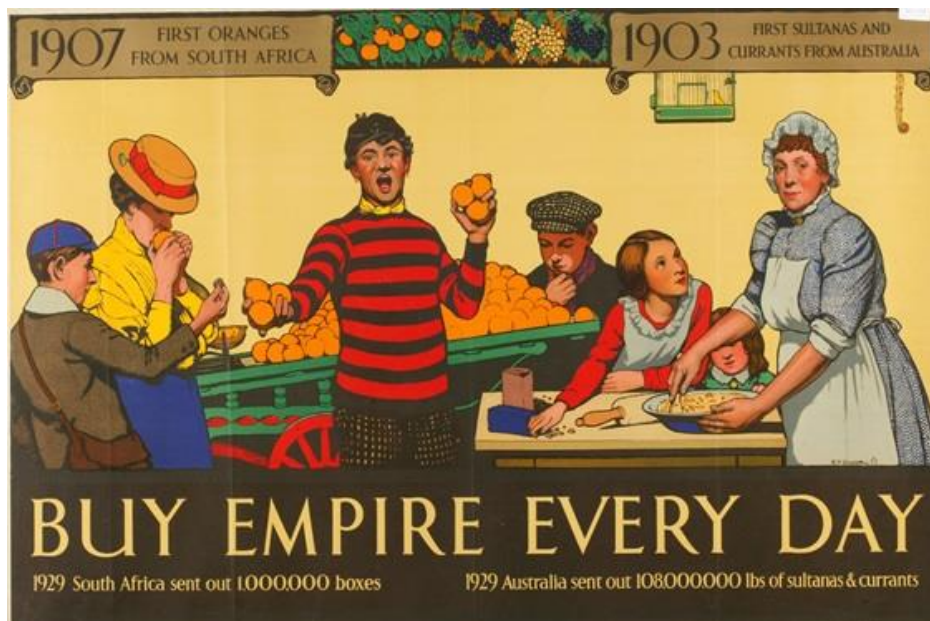

Opfattelser af imperialismen

Imperialismen er blevet forsvaret, kritiseret og diskuteret af imperialister og deres modstandere siden de første teorier om imperialismen blev udviklet i slutningen af 1800-tallet og begyndelsen af 1900-tallet.

Sidst i 1800-tallet, hvor den imperialistiske tænkemåde var på sit højdepunkt, argumenterede fremtrædende politikere for det fornuftige i imperialismen. Blandt de mest kendte og indflydelsesrige var den britiske premierminister Benjamin Disraeli (1804-1881) og den franske premierminister Jules Ferry (1832-1893).

Begge argumenterede de for det fornuftige og nødvendige i at føre en imperialistisk udenrigspolitik. De mente, at den imperialistiske politik var økonomisk afgørende, da man skulle sikre et marked for europæiske produkter samt råstoffer til den europæiske industri. Samtidig argumenterede de begge ud fra, at de europæiske magter med imperialismen også udbredte europæisk civilisation til primitive folk og dermed tjente imperialismen i deres øjne også et velgørende formål.

Kritik mod imperialismen

Den klassiske imperialistiske tankegang blev kritiseret allerede i starten af 1900-tallet bl.a. af den britiske økonom John A. Hobson. Hobson udgav i 1902 sit værk *Imperialisme – et studie*. I dette kritiserede han imperialismen for at være unødvendig og umoralsk. Hobsons kritik gik bl.a. på kapitalismens ulige fordeling af velstanden.

Hobsons kritik inspirerede lederen af den russiske revolution Vladimir Lenin. Lenin udgav i 1917 *Imperialismen, kapitalismens højeste stadium*, som blev udgangspunktet for den marxistiske kritik af kapitalismen. Lenin så imperialismen som et naturligt sidste stadium i kapitalismen, hvor kapitalismens konstante krav om at udvide investeringerne til nye markeder nødvendigvis ville medføre en kolonial ekspansion og et kapløb om lande og ressourcer. Lenin udgav sit værk i slutningen af 1. Verdenskrig og han så netop verdenskrigen som en unundgåelig konsekvens af de kapitalistiske landes imperialisme.

Lenins kritik af imperialismen er til en vis grad blevet videreført blandt marxistiske teoretikere i 1900-tallet, som netop kritiserede imperialismens undertrykkelse af koloniserede lande og folk. Synet på imperialismen som et undertrykkende system har også slået igennem i nogle udviklingsteorier. Her kobler man også nutidens kapitalistiske verdensordenen med undertrykkelse af fattigere lande. Andre ser ikke nødvendigvis kapitalismen koblet til imperialismen, men argumenterer for, at kapitalisme kan fungere og endda være med til at skabe en mere lige og retfærdig verdensorden.

I 1980'erne og 1990'erne voksede et nyt videnskabeligt felt frem indenfor studiet af tidligere kolonier, nemlig postkoloniale studier. Her studerer man bl.a., hvordan imperiale tankegange præger synet på de koloniserede folk både dengang og i dag. Gennem fx diskursanalyser ser man på, hvordan tidligere imperiale magtforhold fortsat reproduceres gennem sprog og kultur.

Nutidens debat

I starten af 2000-tallet var den britiske historiker Niall Ferguson (født 1964) med til igen at skabe debat om Vestens rolle og imperiernes betydning.

Ferguson udgav i 2003 bogen *Empire – How Britain made the Modern World*. Som titlen antyder, argumenterer Ferguson for, at den britiske imperialisme var med til at skabe en positiv udvikling i verden ved bl.a. at sprede moderne civilisation til resten af verden. Denne udlægning blev mødt med modargumenter ikke mindst fra historikere i tidligere kolonier.

[...]

Debatten om imperialismens betydning er stadig aktuel i mange lande, især blandt tidligere kolonier og kolonimagter. Det ses fx når spørgsmålet om skyld tages op: Skal kolonimagterne undskylde for deres handlinger og udnyttelse af kolonierne? Eller har deres herredømme primært skabt udvikling i de koloniserede områder? Og i forlængelse heraf: Bør man så undskylde og udbetale erstatning for handlinger, der er begået af ens forfædre? Eller kan man slet ikke koble fortidens syndere og helte i de gamle imperier med nutidens mennesker og politikere i de europæiske nationalstater?

Disse spørgsmål til fortiden vil fortsætte med at være aktuelle mange år frem, ligesom imperialisme som begreb fortsat vil være omdiskuteret.

http://historieportalen.gyldendal.dk/forloeb/europaeisk_ekspansion/kapitel-6/kapitler/opfattelser_af_imperialismen.aspx

Kulturel imperialisme

Imperialismen præger i høj grad verden, som den ser ud i dag. Man kan stadig se tydelige spor af den verdensorden, der blev skabt under imperialismen – kulturelt, økonomisk og politisk. Men der er også tegn på, at tidligere kolonier nu oplever en stor økonomisk vækst og voksende indflydelse i verden.

Den tydeligste arv efter de store koloniimperier er sprog. I mange tidligere kolonier fortsatte man med at bruge kolonilandets sprog enten som officielt sprog eller som administrationssprog. Det skyldtes bl.a., at mange af kolonierne rummede mange forskellige folk med hver deres sprog, samt at de tidligere kolonier havde indført uddannelse og administration på kolonimagternes sprog. Engelsk er i dag – på baggrund af det store britiske rige – et af de mest udbredte sprog i verden.

Kulturelt har imperialismen også sat sig mange spor i de lokale kulturer, både inden for sociale systemer og sport. De lokale folk og kulturer var under imperialismen ofte domineret og underlagt europæiske systemer, hvor man ud fra tidens racistiske tankegang søgte at undervise og oplære lokale til europæisk 'civilisation'.

Afkolonisér det afrikanske sind

Denne kulturelle imperialisme mener mange stadig påvirker tankegangen blandt mange afkoloniserede lande, hvilket bl.a. kommer til udtryk i en tendens til at efterligne Europa og USA. Denne tanke kommer bl.a. til udtryk i bogen *Decolonising the African Mind* skrevet af den nigerianske forfatter Chimweizu i 1987. I bogen argumenterer Chimweizu for, at hvis afrikanere for alvor skal kunne løsrive sig fra imperialismen og finde deres egen vej, må selve deres sind eller tankemåde afkoloniseres.

Imperialismen satte sig også store spor i de koloniserede landes politiske systemer. Administrationen af de enkelte lande var blevet etableret og udviklet under kolonistyret, og disse systemer fortsatte som regel mere eller mindre uforandret efter afkoloniseringen.

http://historieportalen.gyldendal.dk/forloeb/europaeisk_ekspansion/kapitel-6/kapitler/kulturel_imperialisme.aspx